

Vårgårda kommun

kommunen@vargarda.se

Beslut för gymnasiesärskola

---

efter prioriterad tillsyn i Sundlergymnasiet,
Vårgårda kommun

Tillsyn av gymnasiesärskolan i Sundlergymnasiet

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Vårgårda kommun under hösten 2015. Gymnasiesärskolan i Sundlergymnasiet besöktes av Skolinspektionen den 17 september 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Det saknas officiell statistik över kunskapsresultat i gymnasiesärskolor.

På grund av lågt elevantal kan inte resultaten från Sundlergymnasiets gymnasiesärskola redovisas.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Arbetsplatsförlagt lärande	Ingen brist konstaterad	
4. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
5. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
6. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2016-02-08
7. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2016-02-08

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Under Skolinspektionens tillsynsbesök framkommer inte annat än att eleverna är trygga och har en god skolmiljö. Tillsynen visar att lärarna samverkar med arbetslivet och samhället i övrigt, men att studie- och yrkesvägledningen inte i tillräckligt hög grad tillgodoser gymnasiesärskoleelevernas behov av vägledning och information inför deras framtida utbildnings- och yrkesval.

Tillsynen visar också att ett systematiskt kvalitetsarbete inte bedrivs i gymnasiesärskolan. Under det senaste året har inte resultatet av elevernas kunskaper analyserats för att identifiera utvecklingsbehov i gymnasiesärskolans verksamhet. Det finns ingen planering av åtgärder dokumenterad som har sin grund i analys av elevernas kunskapsresultat, varken för föregående eller för innevarande läsår. Vårens betygsresultat finns sammanställda, men ingen analys har ännu påbörjats.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Vårgårda kommun att senast den 8 februari 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet.. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet. Det finns en välfungerande samverkan med arbetslivet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Vårgårda kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (för utbildning som påbörjats före 1 juni 2013 gäller 2 kap. 29 § skollagen; Lpf94, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektors ansvar/för utbildning som påbörjats efter 30 juni 2013 gäller 2 kap. 29 § skollagen; Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärd

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektorn ska se till att den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser gymnasiesärskoleelevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska elever i gymnasiesärskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. För elever som påbörjat sin utbildning före den 1 juli 2013 gäller 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf94. Av denna läroplan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av fortsatt utbildning och yrke. För elever som påbörjat sin utbildning efter den 30 juni 2013 gäller Läroplan för gymnasiesärskolan 2013. Av denna läroplan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida yrkesområde och fortsatta studier.

Studie- och yrkesvägledaren (SYV), vars tjänst omfattar såväl gymnasiet som gymnasiesärskolan, säger i intervju att studie- och yrkesvägledning är ett pågående arbete i undervisningen och att detta är allas ansvar. Hon anser att samarbetet med lärarna på gymnasiesärskolan fungerar bra och är på väg att utvecklas. SYV berättar att det emellertid inte finns någon plan för studie- och yrkesvägledning på gymnasiesärskolan.

Lärarna säger i intervju att de tycker att det är oklart om gymnasiesärskolan ingår i studie- och yrkesvägledarens uppdrag. Lärarna berättar att de etablerar kontakt mellan gymnasiesärskolans elever och SYV samt ordnar aktiviteter såsom studiebesök på arbetsplatser och närliggande folkhögskolor. Det finns ingen planering av studie- och yrkesvägledning för gymnasiesärskolans elever, säger lärarna, och uttrycker att det vore önskvärt med en plan eftersom de är osäkra på om eleverna i nuläget får tillräcklig vägledning. Lärarna säger att de upplever sin kompetens inom studie- och yrkesvägledning som begränsad.

Även rektorn uppger i intervju att det inte finns någon plan gällande studie- och yrkesvägledningen för gymnasiesärskolans elever. SYV har endast presenterat sig för eleverna och finns tillgänglig på skolan så att eleverna kan söka upp henne. Det är dock de undervisande lärarna som har arbetat med vägledning för eleverna. Rektorn anser att det behövs en utarbetad planering för studie- och yrkesvägledningen i gymnasiesärskolan.

Eleverna berättar i intervju att skolans SYV bara har varit inne en kort stund på en lektion tillsammans med kurator och skolsköterska och presenterat sig, och

eleverna ger uttryck för att de inte själva vågar söka upp studie- och yrkesvägledaren om de har frågor.

Skolinspektionens tillsyn visar att studie- och yrkesvägledningen på gymnasiesärskolan inte i tillräckligt hög grad tillgodoser elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Styrdokumentet för gymnasiesärskolan stipulerar att studie- och yrkesvägledningen ska organiseras så att kraven uppfylls med personal som besitter tillräcklig kompetens för uppdraget. Av utredningen framgår att det inte finns någon organiserad insats av studie- och yrkesvägledning för gymnasiesärskolan förutom de verksamhetsbesök som lärarna själva ordnar samt att SYV finns tillgänglig för samtal på skolan. Eleverna går inte själva till SYV med sina frågor. Lärarna säger att det saknas en planering för elevernas studie- och yrkesvägledning, att det är oklart vem som egentligen har uppdraget att informera eleverna och att lärarna själva inte vet om det de ordnar är tillräckligt eftersom deras kompetens inom detta område är begränsad. Risken är att eleverna får svårighet att se vilka alternativ som står öppna för dem efter avslutad utbildning och kan därmed komma att gå miste om valmöjligheter inför framtiden.

Motivering till föreläggande som ingripande

Vårgårda kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Vårgårda kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen, utan ska också omfatta uppföljning av resultat i från lärande som sker på arbetsplats (APL). Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Vårgårda kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (för utbildning som påbörjats för 1 juli 2013 gäller 4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lpf94, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektors ansvar/för utbildning som påbörjats efter 30 juni 2013 gäller 4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (för utbildning som påbörjats före 1 juli 2013 gäller 4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lpf94, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektors ansvar/för utbildning som påbörjats efter 30 juni 2013 gäller 4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektorn ska se till att det som framkommer vid uppföljningen av kunskapsresultaten analyseras. Utifrån analysen ska rektorn besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder. Rektorn ska också planera för och se till att utvecklingsåtgärderna genomförs.

Rektorn ska se till att uppföljning, beslut om åtgärder och planering för att genomföra dessa dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå genomförs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanerna har rektorn ansvar för skolans resultat. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt

kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen enligt skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

I *Begäran om information inför regelbunden tillsyn* frågar Skolinspektionen hur skolenhetens resultat avseende elevernas kunskaper och skolans värdegrundsarbete följs upp och rektorn svarar att resultaten varje år sammanställs och analyseras i en enhetsplan. Bland de dokument som rektorn sänt in till Skolinspektionen inför tillsynsbesöket finns en "Sammanställning av kunskapsresultat i gymnasiesärskolan Lå 2014-15".

Lärarna berättar i intervju att gymnasiesärskolans lärare tidigare har skrivit arbetsplaner tillsammans med rektor och att det finns ett "årshjul" där till exempel föräldramöten och utvecklingsamtal finns inlagda. Lärarna diskuterar gymnasiesärskolans utvecklingsområden på arbetslagsmöten men har inte sett rektors sammanställning av kunskapsresultaten för gymnasiesärskolan.

Rektorn berättar i intervju att hon identifierar utvecklingsområden i dialog med personalen. Rektor, som tillträdde tjänsten i våras, anser att tidigare kvalitetsredovisningar i huvudsak har innehållit redogörelser för de åtgärder som utförts. Rektor säger att skolan hamnat efter med kvalitetsarbetet och att den senaste dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet är Gymnasiesärskolans kvalitetsredovisning för läsåret 2013-2014. Rektor har nu sammanställt kunskapsresultaten och ska påbörja arbetet med analys. Rektor har beslutat använda sig av BRUK (Skolverkets verktyg för självskattning) i det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolinspektionens tillsyn visar att det inte finns ett dokumenterat kvalitetsarbete som utgår från behov som framkommer i analys av elevernas kunskapsresultat. Så länge skolan inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete där behov som behöver åtgärdas identifieras utifrån analys av elevernas kunskapsresultat, planerar för genomförandet av sådana åtgärder och dokumenterar detta arbete, finns det risk för att brister i verksamheten inte upptäcks.

Motivering till föreläggande som ingripande

Vårgårda kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Vårgårda kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Undervisningen ska utformas och genomföras så att eleverna ges möjligheter att nå de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen inom nationella program, samt ämnen och ämnesområden inom individuella program.

I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta avser samtliga ämnen och ämnesområden som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen inom nationella program, samt ämnen och ämnesområden inom individuella program. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL).

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom till exempel färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och

elevehälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Arbetsplatsförlagt lärande

Skolan ska se till att elever på nationella program ges arbetsplatsförlagt lärande (APL) i minst 22 veckor under ledning av en handledare som har de kunskaper som krävs för uppdraget. APL är en central del i alla nationella program, då denna ska bidra till att eleven lär sig yrkeskulturen och blir en del av gemenskapen på en arbetsplats. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå och följa upp att så också sker. Handledaren är en central aktör i detta, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå så eleverna får adekvata arbetsuppgifter.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde, och i sin bedömning även beaktar sådana kunskaper som en elev har tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskrav och kravnivåer och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. I gymnasiesärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på gymnasiesärskolans kunskapskrav. Om en elev har läst ett ämne enligt gymnasieskolans kursplaner, tillämpas gymnasieskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, istället bedömer och utvärderar läraren elevens kunskaper utifrån krav för grundläggande kunskaper och för fördjupade kunskaper med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar. Efter avslutad utbildning på nationella och individuella program får elever ett gymnasiesärskolebevis om sin utbildning, som innehåller information om programmet, ämnesområden eller kurser som eleven har läst, betyg, elevens arbetsförlagda lärande och gymnasiesärskolearbetet.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska exempelvis se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum. Det kan också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av

elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

På Skolinspektionens vägnar

Frida Eek
Beslutsfattare

Cecilia Byström
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om gymnasiesärskolan i Sundlergymnasiet

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Bilaga 2: Fakta om gymnasiesärskolan i Sundlergymnasiet

Sundlergymnasiets gymnasiesärskola erbjuder det nationella programmet för samhälle, natur och språk samt individuella program enligt den nya gymnasiesärskolan. Vidare finns elever som läser specialutformat nationellt program och individuellt program, yrkesträning, enligt de bestämmelser för gymnasiesärskolan som gällde före hösten 2013. Om elever önskar läsa andra program hänvisas de i första hand till gymnasiesärskolan i Alingsås eller Borås. Vid tillsynen går fem elever på skolan - tre elever i årskurs 2 (som påbörjat utbildningen efter den 30 juni 2013) och två elever i årskurs 4 (som påbörjat utbildningen före den 1 juli 2013). Gymnasiesärskolan är lokaliserad inne i gymnasieskolan och har tidigare haft samma rektor som gymnasieskolan, men har nu tillfälligt en annan rektor.